Uniwersytet Gdański

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Elementy nauk o Ziemi w archeologii - ćwiczenia , PG_00141910		
Kierunek studiów	Archeologia (O)		
Data rozpoczęcia studiów	październik 2024 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu	2024/2025
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie	Grupa zajęć	Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów
Forma studiów	stacjonarne	Sposób realizacji	na uczelni
Rok studiów	1	Język wykładowy	polski n.d.
Semestr studiów	1	Liczba punktów ECTS	1.0
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia	zaliczenie
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Historyczny -> Instytut Archeologii		
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot	dr hab. Marcin Wąs	
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu	dr hab. Marcin Wąs	

Formy zajęć						
Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
Liczba godzin zajęć	0.0	0.0	15.0	0.0	0.0	15
W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						

Aktywność studenta i liczba godzin pracy				
Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów	Udział w konsultacjach	Praca własna studenta	RAZEM
Liczba godzin pracy studenta	15	2.0	10.0	27

Cel przedmiotu
Zapoznanie studentów z głównymi procesami kształtującymi powierzchnię Ziemi, sposobami ich rozpoznawania i poprawnego interpretowania. Przedstawienie głównych typów gleb i wskazanie na warunki środowiska w jakich powstają. Wskazanie wpływu warunków geo-środowiskowych na osadnictwo w pradziejach. Znaczenie znajomości podstaw geomorfologii, gleboznawstwa, petrografii i geologii w praktyce badawczej archeologii.

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[ARCHL3_U04] Potrafi brać udział w debacie – przestawiać i oceniać różne opinie i stanowiska oraz dyskutować o nich stosując poprawnie fachową terminologię z zakresu archeologii	Posiadaną wiedzę z zakresu nauk o Ziemi potrafi wykorzystać w dyskursie zwłaszcza na pograniczu dyscyplin przyrodniczych i archeologii.	[SU5] realizacja zadania problemowego [SU6] demonstracja umiejętności praktycznych
	[ARCHL3_K02] Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu w aspekcie analiz gabinetowych jak i prac terenowych	Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy z zakresu nauk o Ziemi oraz archeologii w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu w aspekcie analiz gabinetowych jak i prac terenowych z pogranicza obu dyscyplin.	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK5] realizacja zadania problemowego
	[ARCHL3_W01] Zna i rozumie w zaawansowanym stopniu wybrane fakty, obiekty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie wyjaśniające złożone zależności między nimi, stanowiące podstawową wiedzę ogólną z zakresu nauk humanistycznych	Student/ka zna podstawowe zagadnienia i pojęcia z zakresu geologii i geomorfologii oraz rozumie ich znaczenie w procesie badań archeologicznych. Ma świadomość wpływu geośrodowiska na procesy osadnicze i kulturowe w przeszłości człowieka oraz oddziaływania zjawisk przyrodniczych na relikty kultury.	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SW5] realizacja zadania problemowego
	[ARCHL3_K01] Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści z zakresu geomorfologii i pokrewnych gałęzi nauk o Ziemi.	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK5] realizacja zadania problemowego [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
	[ARCHL3_U08] Potrafi samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie	Rozwiązuje podstawowe zagadnienia analityczne z zakresu archeologiczno-środowiskowych badań interdyscyplinarnych w umiejętny sposób dobierając i weryfikując dane z zakresu nauk o Ziemi.	[SU5] realizacja zadania problemowego [SU6] demonstracja umiejętności praktycznych
	[ARCHL3_U07] Potrafi współdziałać z innymi osobami w ramach prac zespołowych (także o charakterze interdyscyplinarnym) zarówno na etapie prac terenowych, jak i ich opracowania wyników	Student/ka potrafi zbierać i selekcjonować informacje z zakresu geologii, geomorfologii, gleboznawstwa oraz glacjologii na potrzeby badań terenowych i laboratoryjnych w archeologii. Potrafi odczytywać i interpretować podstawowe formy terenu. Potrafi odczytywać dane kartograficzne (np. mapy glebowe, szkice geomorfologiczne) oraz potrafi je wykorzystać w badaniach archeologicznych Potrafi określać podstawowe typy skał.	[SU5] realizacja zadania problemowego

Treści przedmiotu	1. Regionalizacja Europy i Polski. Geologiczne, fizjograficzne, historyczne i kulturowe podstawy geografii regionalnej. Specyfika strefowości fizjograficznej obszaru Polski i jej relacje z przemianami osadniczo-kulturowymi w pradziejach. Wpływ lokalnych uwarunkowań środowiskowych poszczególnych regionów Polski na możliwości ich eksploatacji i aprowizacji surowcowej w pradziejach. Znaczenie znajomości regionalizacji Polski w badaniach archeologicznych. 2. Podstawy geologii historycznej ziem polskich. Zarys głównych przemian jakie zachodziły w poszczególnych epokach i okresach geologicznej przeszłości Ziemi (punkty zwrotne w historii klimatu, rzeźby, ukształtowania kontynentów, zmienności świata roślin i zwierząt). Budowa geologiczna obszaru Polski oraz najważniejsze zjawiska z przeszłości mające wpływ na jej obecną rzeźbę (np. procesy górotwórcze, zlodowacenia). 3. Procesy kształtujące powierzchnię Ziemi. Podstawy geomorfologii. Rola wietrzenia i główne jego typy oraz ich wpływ na stan zachowania reliktów kultury i cywilizacji. Ruchy masowe i ich główne typy oraz ich wpływ na kondycję, erozję i stan zachowania stanowisk archeologicznych. Rzeźbotwórcza działalność rzek. Elementy morfologii doliny rzecznej i ich znaczenie w badaniach archeologicznych. Rzeźbotwórcza działalność morza i znaczenie znajomości tych procesów dla badań archeologicznych w rejonie Morza Bałtyckiego. Rzeźbotwórcza działalność wiatru. Piaszczyste i lessowe formy terenu oraz znaczenie rozumienia ich budowy i przekształceń w badaniach nad osadnictwem pradziejowym. 4. Podstawy gleboznawstwa. Gleba, jej składowe i właściwości (fizyczne i biochemiczne). Czynniki glebotwórcze. Schemat profilu glebowego i jego dynamika. Podstawowe elementy charakterystyki próby glebowej. Strefowość gleb na świecie. Podstawowe typy gleb i ich klasyfikacja na terenie Polski. Znaczenie umiejętności określania typu gleby i odczytywania profilu glebowego w praktyce badań terenowych archeologii. Relacja między typem gleby a procesami postdepozycyjnymi kształtującymi relikty archeologiczne. 5. Skały i minerały podstawy petrografii. Kryształy i ich cechy charakterystyczne. Minerały oraz ich właściwości. Przegląd podstawowych (najczęściej występujących w przyrodzie) minerałów. Skały i ich klasyfikacja. Przegląd podstawowych gatunków skał występujących na obszarze Polski oraz wykorzystywanych w pradziejach. 6. Lodowce i zlodowacenia podstawy glacjologii. Geneza, mechanizmy i dynamika zlodowaceń w geologicznej przeszłości Ziemi. Lodowce górskie i podstawowe formy geomorfologiczne związane z rzeźbotwórczą działalnością lodowców. Zarys historii zlodowaceń czwartorzędowych. Znaczenie badań glacjologicznych i grenlandzkich odwiertów glacjalnych dla badań nad chronologią plejstocenu. Strefowość zlodowaceń w Polsce główne zagadnienia oraz relikty w krajobrazie. Chronostratygrafia zlodowaceń środkowo i górnoplejstoceńskich w Polsce. Wpływ zlodowaceń i środowisk peryglacjalnych na rzeźbę ziem polskich. Główne formy krajobrazu będące reliktami akumulacyjnej i erozyjnej działalności wód glacjalnych. Wpływ procesów postglacjalnych na ewolucję i formę Morza Bałtyckiego. Znaczenie znajomości podstaw glacjologii w badaniach archeologicznych.
Wymagania wstępne i dodatkowe	Podstawowe wiadomości z zakresu geografii fizycznej na poziomie szkoły średniej.
Sposoby i kryteria oceniania osiąganych efektów uczenia się	

Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
sprawdzian pisemny	51.0%	100.0%

Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	Pelisiak A., Gębica P, 2007, Podstawy geomorfologii i gleboznawstwa dla archeologów, FROA, Rzeszów Starkel L. red., 1999. Geografia Polski. Środowisko przyrodnicze, Warszawa Lindner L. red., 1992, Czwartorzęd, Wyd. PAE, Warszawa. Migoń P. 2006, Geomorfologia, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa. Kondracki J. 2002 Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa.

	Uzupełniająca lista lektur	Klimaszewski M., 1978, Geomorfologia, PWN, Warszawa. Roniewicz P. red., 1999, Przewodnik do ćwiczeń z geologii dynamicznej, PAE, Warszawa. Bednarek R., Prusinkiewicz Z., 1999, Geografia gleb, PWN, Warszawa.
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	1. określenie elementów rzeźby i krajobrazu na podstawie analizy mapy topograficznej w skali 1:10 000 2. analiza porównawcza typów skał, w odniesieniu do próbek petrograficznych oraz materiałów archeologicznych 3. opis profilu glebowego	
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.